

СИСТЕМА НАУКИ ВИКОНАВЧОГО ПРОЦЕСУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Фурса С. Я.,

*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури,
прокуратури, судоустрою
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-3023-5287>*

Фурса Є. І.,

*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права
Державного торгово-економічного університету
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9496-1256>
Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/M-2156-2016>*

Фурса С.Я., Фурса Є.І. Система науки виконавчого процесу: актуальні питання.

Дана наукова стаття присвячена питанням системи науки виконавчого процесу. Зокрема, звернено увагу на необхідність систематизації інформації на два блоки, яка стосується організації органів примусового виконання та процесуальної діяльності державного та приватного виконавця. Сформульовано поняття та складові системи науки виконавчого процесу та акцент зроблено на тому, що при систематизації інформації про примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) істотне значення має вирішення питання ким ця інформація бути використовуватися. Зокрема, вченими в дослідницькій сфері, студентами у навчальному процесу, практикуючими фахівцями та пересічними громадянами, які є користувачами з надання послуг з примусового виконання рішень. Говорячи про систему науки автори звернули увагу на наукові праці вчених, які займаються дослідженням питань виконавчого провадження, але зазначили, що підходи до цієї юрисдикційної діяльності, уповноважених державою осіб, є різними, що істотно впливає на навчальний процес, практику з примусового виконання рішень, а особливо на законотворчу діяльність щодо підготовки нової редакції закону про органи, які здійснюють примусове виконання рішень та саму процедуру виконавчого провадження. Належна систематизація інформації вченими щодо виконавчого провадження істотно вплине на вдосконалення відповідного законодавства та упорядкування процесуальної діяльності виконавців на різних стадіях виконавчого провадження, що сприятиме реалізації основного завдання, яке стоїть перед органами примусового виконання з повного, своєчасного та об'єктивного виконання рішення і відновлення порушених прав суб'єктів цивільних та інших відносин. Проаналізовані різні джерела, де має місце інформація про виконавче провадження, зокрема, це сайти, Міністерства юстиції України, органів державної виконавчої служби, приватних виконавців, яка має також братися вченими до уваги, узагальнюватися, аналізуватися з метою вирішення тих проблемних ситуацій, які мають місце у даній сфері юрисдикційної діяльності та покращення стану примусового виконання рішень.

Ключові слова: наука, виконавчий процес, система науки, виконавець, органи примусового виконання, систематизація інформації.

Fursa S.Ya., Fursa Ye. I. The system of executive process science: current issues.

This scientific article is devoted to issues of the executive process science system. In particular, attention was drawn to the need to systematize information into two blocks, which concerns the organization of enforcement bodies and procedural activities of the state and private executor. Concepts and components of the system of the science of the executive process are formulated and emphasis is placed on the fact that

when systematizing information about the enforcement of decisions of courts and other bodies (officials), it is essential to decide the question for whom this information should be used. In particular, for scientists in the research field, for students in the educational process, for practicing specialists and ordinary citizens who are users of enforcement services. Speaking about the system of science, the authors drew attention to the scientific works of scientists who are engaged in researching issues of executive proceedings, but noted that the approaches to this jurisdictional activity of persons authorized by the state are different, which significantly affects the educational process, the practice of enforcement of decisions, and especially legislative activity regarding the preparation of a new version of the law on bodies that carry out enforcement of decisions and the procedure of executive proceedings itself. The proper systematization of information by scientists regarding executive proceedings will significantly affect the improvement of relevant legislation and the streamlining of the procedural activities of executors at various stages of executive proceedings, which will contribute to the implementation of the main task facing the enforcement bodies of the full, timely and objective execution of the decision and the restoration of violated rights subjects of civil and other relations. Various sources of information on enforcement proceedings were analyzed, in particular, the websites of the Ministry of Justice of Ukraine, bodies of the state executive service, private executors, which should also be taken into account by scientists, summarized, analyzed in order to solve those problematic situations that occur in this area of jurisdictional activity and improving the state of enforcement of decisions.

Key words: science, executive process, system of science, executor, enforcement bodies, systematization of information.

Постановка проблеми. Для того, щоб визначити систему виконавчого процесу як галузі правової науки необхідно встановити, яку ціль переслідує відповідна систематизація інформації, зокрема, дослідницька, для забезпечення навчального процесу, яка стосується та необхідна у практичній діяльності державним та приватним виконавцям, а також для пересічних громадян, які є користувачами послуг з примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб).

Мета статті. Вироблення на теоретичному рівні критеріїв систематизації інформації, зокрема, яку слід об'єднати у два блоки: організація органів примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) та процесуальна діяльність як державних, так і приватних виконавців з примусового виконання рішень. Це допоможе систематизувати дії виконавців по стадіях виконавчого провадження, вдосконалити існуючу процедуру виконавчого провадження та після публічного оприлюднення ідей, концепцій вчених запровадити їх у відповідне законодавство з метою удосконалення та розробки дієвих механізмів захисту прав людини на своєчасне, повне та неупереджене примусове виконання рішень та відновлення порушених прав.

Стан дослідження. Питанням науки, яка займається дослідженням виконавчого провадження та організації органів примусового виконання присвячували свої роботи деякі українські вчені [1, с.1], [2, с.71-78], а також мають місце наукові дослідження, присвячені виконавчому процесу з іноземним елементом [3], але усі ці праці не вичерпали проблем, які мають місце на практиці із примусовим виконанням рішень і багато громадян України нині звертаються до Європейського суду з прав людини [4, с.125-131], тому вченим, як ніколи, потрібно продовжувати працю над вдосконаленням певних концепцій, розвитку науки виконавчого процесу у контексті підготовки нової редакції закону про організацію органів примусового виконання та виконавче провадження.

Вклад основного матеріалу. З метою визначення системи виконавчого процесу як галузі правової науки автори поставили собі за мету встановити, яку ціль переслідує відповідна систематизація інформації та проаналізувати її джерела.

Так, дослідницька інформація, присвячена проблемам виконавчого процесу, доволі часто систематизується у формі дисертацій для здобуття наукових ступенів нині доктора філософії, і доктора юридичних наук, монографій, наукових статей, тез науково-практичних конференцій. Для забезпечення навчального процесу інформація систематизується у формі навчальних посібників, підручників, курсів лекцій з урахуванням умов навчального процесу: для бакалаврів, магістрів, підвищення кваліфікації виконавців тощо. Вченими розробляється й знаряддя праці для фахівців у формі науково-практичних коментарів до законодавства, висновках вчених по окремих правових питаннях, рекомендаціях з поліпшення законодавства про організацію органів примусового виконання рішень та виконавчого провадження або його окремих норм, а також для пересічних громадян, які є користувачами послуг з примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб).

Доволі часто питання виконавчого провадження аналізуються і в контексті інших правових питань, зокрема, щодо визначення, призначення і стягнення аліментів, а також заборгованості по них. В таких дослідженнях виконавчий процес розглядається як елемент більш ширшої правової категорії, якою є цивілістичний процес [5, с.382-387], який умовно об'єднує в собі нотаріальний, цивільний і виконавчий процеси. Отже, цивілістичний процес – це умовна конструкція, запроваджена для аналізу проблем і комплексного визначення способів їх вирішення в житлових [6], сімейних [7] та інших цивілістичних матеріальних та немайнових правовідносинах [8].

Якщо ж розглядати систему виконавчого процесу відповідно до чинної моделі виконавчого провадження, то необхідно виділити два великі блоки інформації, що стосуються організації і процесуальної діяльності виконавців, які у свою чергу будуть складатися з належних їм елементів. Нині регламентації цих питань присвячені два закони України: «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів», а також значна кількість підзаконних актів.

При цьому, на сайті Міністерства юстиції України в розділі Департамент державної виконавчої служби можна знайти лише мінімально необхідну інформацію про функції та зміст діяльності цього важливого, на нашу думку, підрозділу. У цей же час, варто звернути увагу на сайт приватного виконавця М.М. Солонько [9], щоб відмітити різницю в наданні необхідної кредиторам інформації, а також на сайт Асоціації приватних виконавців України [10]. Тобто будь-яка інформація про організацію і діяльність державних і приватних виконавців входить до об'єкту виконавчого процесу, але вона систематизується відповідно до тієї мети, яку переслідує та чи інша особа або група осіб.

Так, з аналізу добре оформлених сайтів приватних виконавців можна помітити приховану рекламу їх діяльності, а з сайту Головного територіального управління юстиції у Київській області [11] – лише офіційну інформацію. Зокрема, назви розділів на сайті приватного виконавця М.М. Солонько переконливо доводять переваги його діяльності, а саме: «Швидке відкриття провадження», «Висока якість обслуговування» тощо. Зокрема, останній розділ містить таку інформацію: «Максимальна зацікавленість у фактичному виконанні судових рішень на користь стягувача. Відсутність бюрократичних перешкод, черг та будь-якого дискомфорту». Не вдаючись до прискіпливого порівняльного аналізу, а лише за наведеними параметрами можна зробити висновок, що істотними перевагами у користувачів Інтернету будуть користуватися приватні виконавці, що неодмінно позначиться на кількості звернень кредиторів до державних або приватних виконавців.

Тому у вік інформаційних технологій певні відомості про виконавче провадження систематизуються по різному і за різними критеріями, зокрема, створена Автоматизована система виконавчого провадження [12] та введені в дію такі загальнодоступні електронні ресурси:

- Єдиний реєстр боржників, де можна знайти інформацію про заборгованість фізичних і юридичних осіб [13];
- Єдиний реєстр приватних виконавців, згідно якого можна перевірити повноваження того чи іншого приватного виконавця [14];
- СЕТАМ – система електронних торгів арештованим майном, де можна не тільки спостерігати за проведенням торгів, а й брати участь в їх проведенні [15].

Наведена інформація підлягає узагальненню і аналізу з метою оцінки позитивних або негативних результатів реформування діяльності виконавців, а також вироблення перспектив подальшого удосконалення даного інституту.

Так, колишній Міністр юстиції України Петренко П., підводячи підсумки роботи органів державної виконавчої служби з початку дії Закону про посилення відповідальності за несплату аліментів наводив такі цифри: «За місяць працівники виконавчої служби Мін'юсту винесли майже 75 тис. постанов про обмеження боржника у праві виїзду за межі України, 72 тис. постанов про заборону керувати автомобілем, понад 70 тис. заборон користуватися зброєю і полювати. Понад 7 тис. боржників оголошено в розшук» [16]. Але ці дії свідчили лише про покарання боржників, а не про результат – істотне зменшення заборгованості по аліментах. У такому разі можна було б порівнювати й такий показник, як загальна сума стягнених у виконавчому провадженні штрафів та сума штрафів, що стягнені в порядку кримінального судочинства, які заходи застосовуються в іноземних розвинених країнах і які вони дають результати.

Тому при аналізі положень науки про виконавче провадження необхідно виділяти два умовно самостійних блоки інформації, які стосуватимуться організаційної структури виконавців, а також

процесуальних питань їх діяльності, але поряд з цим варто досліджувати іноземний досвід. Так, це умовний поділ, який дозволить акцентувати увагу вчених, законотворців, фахівців на тих проблемних питаннях, які властиві організації та діяльності виконавців, що у сукупності має підвищити рівень ефективності виконавчого провадження. Наприклад, у ст. 31 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» [17] зафіксовані винагорода приватного виконавця та авансування витрат виконавчого провадження, але в цій нормі містяться й процесуальні питання виконання рішень, оскільки встановлено:

- частиною 4 – Основна винагорода приватного виконавця, що встановлюється у відсотках, стягується з боржника разом із сумою, що підлягає стягненню за виконавчим документом (крім виконавчих документів про стягнення аліментів).

Отже, ця сума входить до складу витрат виконавчого провадження, тому має відобразитися у розділі V Закону України «Про виконавче провадження» [18];

- частиною 7 – Приватний виконавець виносить одночасно з постановою про відкриття виконавчого провадження постанову про стягнення основної винагороди, в якій наводить розрахунок та зазначає порядок стягнення основної винагороди приватного виконавця (крім виконавчих документів про стягнення аліментів).

Отже, це положення означає відповідне право стягувача та боржника на ознайомлення з розрахунком основної винагороди, а не тільки з остаточним його розміром, звідси випливає, що це процесуальне право сторін – ознайомлення з розміром основної винагороди виконавця і відповідним розрахунком. Тому ця гіпотеза має знайти своє відтворення в Законі України «Про виконавче провадження», а також своє місце в теорії виконавчого процесу.

Останнє положення зумовлює необхідність систематизувати інформацію не тільки на два блоки як це зроблено у законах України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», а й у цих блоках структурувати інформацію не відповідно до нормативного закріплення як це має місце в коментарях до законодавства, а у послідовності, що визначається автором.

У зв'язку з наведеним слід відмежовувати систему певної галузі знань за об'єктивними і суб'єктивними факторами. Зокрема, вчені–процесуалісти Ю.В. Білоусов [19], Ляшенко Р.О. [20, с.561-584], звертались до питання науки, яка вивчає виконавче провадження. Вчений Білоусов Ю.В. у зазначеній вище праці пропонує розглядати виконавче провадження як самостійну галузь права – Цивільне виконавче право. Ляшенко Р.О., у порівняльному аспекті з цивільним процесом визначає місце виконавчого провадження у системі права України.

Автори підручника «Виконавче провадження» досліджують питання про поняття виконавчого провадження та його місце у системі права України та вказують на те, що ця категорія у юридичній науці використовується у декількох значеннях: 1) як завершальна стадія судового процесу; 2) як адміністративна процедура; 3) як вид юридичного процесу; 4) як правовий інститут; 5) як самостійна галузь права; 6) як самостійна галузь законодавства; 7) як навчальна дисципліна. [21]

Як бачимо зазначені вище автори не аналізують доктринальні положення вчених про виконавчий процес як одну із галузей правової науки та не розкривають її предмет, об'єкт, систему, методи, функції. Тобто вони за власними міркуваннями визначили те, що вважають за потрібне висвітлювати студентам.

Але об'єктивно існує велика кількість інформації, яка міститься в різноманітних джерелах і стосується примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) і вона потенційно може бути досліджена та систематизована за певними новими критеріями.

Проаналізуємо інший захід впливу на боржника, що був озвучений колишнім Міністром юстиції Петренком П.: «Також виконавці починають використовувати новий для наших реалій засіб впливу – суспільно корисні роботи. Уже складено майже 4,5 тисячі відповідних протоколів» (URL:https://espresso.tv/news/2018/03/08/na_prymusovi_roboty_vidpravlyly_vzhe_4_5_tys_alimentnykiv). При позитивному сприйнятті розширення меж впливу на боржника з метою змусити його до виконання власних зобов'язань, варто зауважити, що існують навіть гіпотези про те, що боржників слід саджати у боргові в'язниці, змушувати працювати на стягувача тощо. Але при впровадженні таких необережних пропозицій ми можемо повернутися до рабовласницького устрою, коли за мільйонний борг особа ставатиме фактичним рабом кредитора або буде змушена довічно сидіти у в'язниці. Тому запозичення дореволюційних засобів впливу на боржника має узгоджуватися із сучасним демократичним устро-

ем нашої держави. Так само, для виконавців позитивним заходом могла б стати радянська доктрина Кримінального кодексу України, згідно якої особа, яка офіційно не працювала підлягала кримінальній відповідальності. Тоді стягнення періодичних платежів, включаючи, стягнення аліментів значно спрощувалося б, але на скільки такий та інші заходи будуть виправданими у сучасних суспільних відносинах важко однозначно сказати без спеціальних глибоких досліджень. Тому до систематизації інформації у виконавчому процесі можна віднести й спрямування наукових досліджень на вирішення актуальних питань організації та діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців, забезпечення умов виконання зобов'язань тощо.

Отже, *об'єктивно, система науки виконавчого процесу – це весь комплекс структурованої в нормативних актах (законах, підзаконних актах) інформації, практики його застосування та думок, гіпотез, концепцій вчених тощо, що викладені в дисертаціях, монографіях, підручниках, навчальних посібниках, статтях на паперових або електронних носіях, що безпосередньо стосується організації та діяльності органів державної виконавчої служби, зокрема, державних виконавців та приватних виконавців, виконавчих правовідносин, їх суб'єктів тощо, а також пов'язані з виконанням рішень, але віднесені до інших галузей правової науки. Так, важливим є досвід врегулювання спірних питань, що виникли у виконавчому провадженні, але вирішувалися судами [22].*

Всю інформацію вчені та інші фахівці, в тій чи іншій мірі, узагальнюють, виділяють з неї найпроблемніші і актуальніші питання для поглибленого дослідження (предмет науки), а також викладають у відповідній їх сприйняттю послідовності і змісті для досягнення певної мети.

Так створюються закони та підзаконні акти, навчальні посібники та коментарі до законодавства, але всі вони, не зважаючи на те, що доволі часто створюються колективом авторів, мають суб'єктивний характер. Наприклад, перший Закон України «Про виконавче провадження» був створений шляхом «злиття» двох законопроектів, що були розроблені Міністерством юстиції України та професором З. Ромовською, але такий «синтез» призвів до виникнення істотних проблем в понятійному апараті, деяких неузгодженостей в змісті Закону. Тому наступні зміни і доповнення до цього Закону мали б удосконалити його зміст, але не існує меж удосконалення. Тому нові норми законодавства знов стають предметом дослідження, позиції науковців так само удосконалюються як самими авторами, так й іншими вченими.

Зокрема, існують законопроектні напрацювання, де пропонується об'єднати в одному узагальненому законі норми законів «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів». Такий підхід до формування проекту законодавчого акту, який матиме назву Закон України «Про виконавче провадження» є сумнівним, оскільки зміст даного законопроекту не відповідає його назві. Автори на конференціях, круглих столах [23] зазначали, що у разі об'єднання двох чинних Законів України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» даний нормативний акт має називатися «Виконавчий кодекс України», на штат як це має місце у Республіці Молдова [24] або Закон України «Про виконавче провадження та осіб, які його здійснюють», інакше про належний ступінь систематизації матеріалу у нормативному акті не може йтися, так нехтуються усі надбання вчених у сфері теорії права, а також праці вчених, які досліджують виконавче провадження.

Висновки. Отже, на зміст тієї чи іншої систематизації інформації з примусового виконання рішень впливають суб'єктивні фактори, які і зумовлюють її остаточний обсяг, послідовність викладення і контекст надання. Наприклад, за своїм правовим значенням функції виконавчого провадження мають передувати організаційній структурі виконавців, але для поступового ознайомлення студентів з наукою виконавчого процесу варто надати інформацію про тих осіб, які вчиняють виконавчі дії, щоб в наступному послідовно та системно розкрити їх повноваження з урахуванням специфіки різних видів виконавчих проваджень.

Для виконавчого провадження важливим, але малодослідженим джерелом інформації є досвід провідних іноземних країн в галузі примусового виконання рішень, який має бути не тільки проаналізований, а й узагальнений на предмет оптимальних методів роботи виконавців та можливості запозичення слушних положень до українського законодавства. Поки що мало накопичено інформації про міждержавні зв'язки з примусового виконання рішень, але вчені уже ці питання досліджують, з метою формування нової підгалузі виконавчого процесу – транснаціонального виконавчого процесу [25, с.238-241], оскільки саме наука повинна робити прогнози щодо розвитку певних правових явищ та пропозиції щодо внесення, публічно обговорених, висновків до законодавства, зокрема, й про виконавче провадження з іноземним елементом.

Отже, необхідно визнати, що виконавчий процес як галузь правової науки знаходиться на шляху розвитку та вдосконалення інформаційної бази, яка невинно поповнюється все новою та новою інформацією завдяки діяльності вчених, законотворців, аналізу виконавчої та судової практики.

Список використаних джерел:

1. Білоусов Ю.В. Виконавче провадження. Київ, Прецедент, 2005. С. 1.
2. Щербак С.В. Исполнительный процесс как отрасль права. *Цивилистическая процессуальная мысль*. Выпуск 2. Исполнительный процесс / за ред. С.Я. Фурсы. Киев, Издатель Фурса С.Я., 2014. С.71-78.
3. Мальський М.М. Теоретичні основи міжнародного виконавчого процесу. Автореф. дисер. доктор. юрид. наук (12.00.03). Київ, 2020.40с.
4. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Рішення Європейського суду по правах людини: матер наук-практ конф. Реформа виконавчого провадження: сьогодні та перспективи. Збірник наукових праць. Київ, 2018 . С. 125-131.
5. Фурса С.Я. Цивилистический процесс в Украине: основные проблемы становления и тенденции развития. Саратов, Издательский центр «Наука», 2012. С.382-387.
6. Кармаза О.О. Концепції охорони та захисту житлових прав в цивілістичному процесі. Автореф. дисер. ... канд. юрид. наук (12.00.03). К., 2014. 36с.
7. Дерій О.О. Аліментні зобов'язання у цивілістичному процесі / Автлореф. ... канд. юрид. наук (12.00.03). К., 2014. 18 с. ; Нікітюк О.М. Охорона та захист права спільної власності подружжя у цивілістичному процесі. Автореф. дисер. канд. юрид. наук (12.00.03) К., 2017.20с.
8. Бондар І.В. Теоретичні основи особистих немайнових правовідносин в цивілістичному процесі. Автореф. канд. доктор. юрид. наук (12.00.03). К., 2020. 38с.
9. Приватний виконавець М.М. Солонько. URL: <http://solonko.com.ua/> (дата звернення: 20.07.2022).
10. Асоціація приватних виконавців України: URL: <http://apvu.com.ua/index.php?item=about> (дата звернення: 20.07.2022).
11. Головне територіальне управління юстиції у Київській області URL: <https://kyivobljust.gov.ua>. (дата звернення: 20.07.2022).
12. Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження, від 05.08.2016 № 2432/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#Text> (дата звернення: 20.07.2022).
13. Єдиний реєстр боржників: URL: <https://erb.minjust.gov.ua/#/search-debtors>. (дата звернення: 20.07.2022).
14. Єдиний реєстр приватних виконавців. URL: <https://erpv.minjust.gov.ua/#/search-private-performer> (дата звернення: 20.07.2022).
15. Порядок реалізації арештованого майна від 29.09.2016 № 2831/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16#Text>. (дата звернення: 20.07.2022).
16. Петренко П. На примусові роботи відправили вже 4,5 тис. аліментників URL: https://espresso.tv/news/2018/03/08/na_prymusovi_roboty_vidpravlyu_vzhe_4_5_tys_alimentnykiv (дата звернення: 12.07.2020)
17. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів. Закон України: станом на 20.07.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>.
18. Про виконавче провадження. Закон України: станом на 20.07.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
19. Білоусов Ю. Цивільне виконавче право як самостійна галузь права. *Газета «Закон і бізнес»* (3-9 лютого 2001 р.).
20. Ляшенко Р.О. Місце виконавчого процесу у системі права України та його співвідношення з цивільним процесом : проблемні питання. Збірник матеріалів Другою міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми процесуальної науки: історія і сучасність (25-26 листопада 2010р.)». К., 2010. С. 581-584.
21. Виконавче провадження . Підручник. За заг. ред. д.ю.н., професора Голубевої Н.Ю. Одеса, Фенікс, 2020. С. 11
22. Фурса С.Я, Фурса Є.І., Дика А.О. Спів про право у цивілістичному процесі (нотаріат, суд, виконавче провадження). Монографія. Київ, Алерта, 2021. С. 243-287.
23. Fursa S. Fursa Y. Discussion of amendments to Eforcement regulatory framework (7 Novemder 2019, Kyiv).
24. Исполнительный кодекс Республики Молдова от 24 декабря 2004 года № 443-XV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.06.2020 г.). URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30395643
25. Мальський М.М. Поняття транснаціонального виконавчого процесу. *Юридичний вісник Національного університету «Одеська юридична академія»*. Одеса. 2014. № 4. С. 238–241